Bediüzzaman’dan bir af formülü

İsmi mahfuz okuyucumuz: “Kendimizi eleştireceğimiz yerde, birbirimizi daha çok eleştiriyoruz. Af ikinci plâna atılıveriyor. Bu da gerçek muhabbetin tesisini önlüyor. Bu durumdan kurtulmanın yolları var mıdır? Mü’minlerin hata ve kusurları, hatta kötülükleri karşısında uhuvvetimizi bozmadan nasıl bir davranış sergilemeliyiz?”

Hindistan’ın bayraktar isimlerinden Mahatma Gandhi’nin bir duâsı vardır: “Allah’ım! Kendimi sever gibi başkalarını sevmeyi; başkalarını yargılar gibi kendimi yargılamayı öğret bana!”

Nitekim Bedîüzzaman da diyor ki: “Nefsini itham eden, kusurunu görür. Kusurunu itiraf eden, istiğfar eder… İnsan, garaz damarıyla, sinek kanadı kadar bir seyyie ile dağ gibi hasenatı örter, unutur, mü’min kardeşine adavet [düşmanlık] eder.” 1

Bedîüzzaman adavete de şöyle yön çizer: “Adavet etmek istersen, kalbindeki adavete adavet et, onun ref’ine çalış. Hem en ziyade sana zarar veren nefs-i emmârene ve hevâ-i nefsine adavet et, ıslahına çalış. O muzır nefsin hatırı için mü’minlere adavet etme. Eğer düşmanlık etmek istersen, kâfirler, zındıklar çoktur; onlara adavet et. Evet, nasıl ki muhabbet sıfatı muhabbete lâyıktır. Öyle de, adavet hasleti, her şeyden evvel kendisi adavete lâyıktır.” 2
Kardeşler arasında kurmakla, korumakla ve yaşatmakla yükümlü olduğumuz uhuvvet, “eleştiri silâhının” o mahrem alana girmesini istemez.

Farkındayız, ya da değiliz; ama bir imtihan konumuzdur bu bizim!

Şüphesiz nefsin kendisini yargılayıp, başkasını serbest bırakması kolay bir reçete değildir.
Zordur ve pahalıdır!
Bahası Allah’ın rızasıdır, rahmetidir, tevfikidir, yardımıdır… Sevaptır ve cennettir!
Zordur; çünkü cennetin fiyatıdır!
İçimizdeki--şeytan artığı—adavet tohumlarını daha çimlenmeden kurutmamız

bundan önemlidir. Ölünceye kadar savaşımız budur bizim.

Çünkü adavet en başta kendimize cinayettir.
“Mü’minler ancak kardeştirler; kardeşlerinizin arasını ıslâh ediniz.” 3, “Kötülüğe iyiliğin en güzeliyle karşılık ver. Bir de bakarsın ki, aranızda düşmanlık bulunan kimse candan bir dost oluvermiştir.” 4 ve “Onlar bollukta ve darlıkta bağışta bulunurlar, öfkelerini yutarlar ve insanların kusurlarını affederler. Allah iyilik yapanları sever.” 5 âyetlerini uhuvvet ana başlığı altında tefsir eden Saîd Nursî Hazretleri, mü’minin mü’mine üç günden fazla küsmesini haram kılan hadis-i şerife de atıfta bulunarak, mü’mine hatalarından, kusurlarından ve zaaflarından dolayı kesinlikle adavet duyulmaması gerektiğini, bilakis acınması ve affedilmesi gerektiğini kaydeder.

Bedîüzzaman’a göre, fenalığı karşısında mü’mine küsmek ve bundan dolayı onu yargılamak zulümdür. Çünkü başka pay sahipleri de vardır.

Nitekim dörtte biri kadere aittir. Bu hisseyi bir ayırmalıyız. Kaderin hissesinden dolayı mü’mine adavet etmemeliyiz! Kaderin hissesini çıkarıp kader ve kaza hissesine karşı rıza ile mukabele etmeliyiz.

Sonra bu fenalıkta nefis ve şeytanın da bir payı vardır. Fenalık sahibi mü’min, nihayet nefis ve şeytanına yenik düşmüştür. Bu durumda ise, mü’mine adavet değil, bilâkis acınmalı ve pişmanlık duyacağını beklemelidir.

Bu pay da çıkarılırsa, adavet yarıya inmiş olur.
Sonra o fenalıkta bir pay da kendi nefsimize aittir. Oysa biz bunu görmüyoruz.
Bunu da görmeliyiz.
Bu payı da çıkardığımızda, adavetin dörtte üçü erimiş, bitmiş olacaktır.
Geriye dörtte bir kalmıştır.

Fenalığın sadece son dörtte birlik payının hasma, yani yanlış davranış sahibi mü’mine verilmesi gerektiğini beyan eden Bedîüzzaman, böyle dörtte birlik bir pay için de mü’mine adavet duyulmasını haksız ve yersiz bulur; muhakkak afv ve safh ile ve uluvvücenaplıkla mukabele edilmesini tavsiye eder. 6
Çünkü afvı, safhı, bağışlamayı ve öfkeleri yutmayı emreden esasen Cenâb-ı Hak’tır. Nitekim Allah buyurur ki: “Eğer affeder, kusurlarına bakmaz ve bağışlarsanız, muhakkak ki, Allah da çok bağışlayıcı ve çok merhamet edicidir.” 7

Dipnotlar:
1- Lem’alar, s. 91.
2- Mektubat, s. 256.

3- Hucûrât Sûresi, 49/10.
4- Fussilet Sûresi, 41/34.
5- Âl-i İmrân Sûresi, 3/134.
6- Mektûbât, S. 253-256.
7- Tegâbün Sûresi: 14.